

Moholy-Nagy
Művészeti Egyetem
Doktori Iskola

Az archaikus fotóeljárások szerepe és lehetőségei a digitális korszakban

---

DLA értekezés

Károly Sándor Áron
Témavezetők: Kopek Gábor, Tillmann József Attila
Kaposvár, 2009

Bevezető

A jelenlegi változó világban, az élet valamennyi területén a sebesség és a gyorsaság az, ami meghatározza mindennapi életünket. Ez a gyors változás figyelhető meg a fotográfia valamennyi szférájában a „digitális kor” beköszönésével. Eldőltnek látszik és tényként kezelhető, hogy a fotográfiával foglalkozó művészek nagy része a digitális képfeldolgozás területén találta meg azt az alkotási közeget, amelyben tevékenységét hatásosan és hatékonyan kifejtheti.

A digitális technológiák megjelenése gyökeresen megváltoztatta a fotográfiát, és a fotográfusok analóg-archaikus technikákhoz való viszonyulását. Ezzel együtt megváltozott a művészettörténészek és az emberek fotográfiával való kapcsolata is. A tömegtermelés korában, amikor a képek mindenütt kitöltik tereinket, egyre inkább elvárás az alkotó felé, hogy minél újabbat, minél gyorsabban produkáljon. Ez a folyamatos versenykényszer a fotográfia képi minőségének uniformizálódásához vezet, ezáltal azt krízishelyzetbe hozva. Számos példa bizonyítja, hogy a fotográfiai kép megújulásának a lehetősége épp a digitális képfeldolgozásban rejlik.

Dolgozatomban olyan eseteket vizsgálok, amelyekben nyilvánvalóvá válik, hogy a különböző fotográfiai technikák használatából eredő különbségek áthidalhatóak, szervesen illeszkedhetnek egymásba.

Feltételezem, hogy az analóg-archaikus technikák ötvözése a digitálissal új minőséget, sajátos képi világot hoz létre. Ennek a minőségeknek a lényege a képalkotó pontok – a pixelnek és az ezüstnek – eltérő megjelenésében rejlik. Az új minőségnek egyik sajátos tanulmányozási területe lehet a művészetoktatás, amelynek során egy új képi látásmód alakulhat ki. A fiatal alkotógeneráció fotótechnikai ismeretei egyre inkább a digitális képalkotáshoz kapcsolódnak; az analóg tudás igény hiányában elveszőben van. Ennek a tudásnak az átadására lehetnek hivatottak azok a művészeti oktatási intézmények, amelyek mintegy kísérletezőképpen felvállalják, hogy beépítik oktatási

gyakorlatukba a lassan már feledésbe merülő fotografiai technikákat; és megvizsgálják annak a lehetőségét, hogy ezek a digitális képalkotó eljárásokkal ötvözve milyen sajátos képi jegyeket hordoznak. Így alkalom nyílik arra, hogy ez a technikai tudás, ha megfelelő tehetséggel párosul, egyedi tartalmú alkotásokat hozzon létre. Azért választottam dolgozatom témájául ezt a még kevésbé feltárt területet, mert mind oktatóként, mind alkotóként kíváncsi vagyok arra, hogy hazánkban a digitális korszak kezdetén milyen változások jöttek létre, illetve születtek; ugyanakkor a művészeti oktatásban mire van igény és lehetőség.

Nem képezi dolgozatom tárgyát az a vélt vagy valós versenyfutás, ami az analóg és a digitális fotográfia hívei között folyik. Ez a művek szempontjából tejes mértékben lényegtelen, ennek semmilyen jelentőséget nem tulajdonítok. Annál inkább érdekes és vita tárgyát képezheti az, hogy bizonyos művek hatásos megjelenítéséhez, melyik fototechnikai eljárás a legmegfelelőbb.

Szubjektív választás alapján tárgyalom azoknak a külföldi és magyarországi alkotóknak a munkáját, akiknek munkásságában a két technikai szemlélet (hagyományos és digitális) közötti különbség nem széthúzó, hanem inkább összetartó erő.

Mestermunkámban a katonai apparátus bevonásával a tér és az idő fogalmával játszom. Valóság-hű montázsaimat számítógéppel, míg magukat a munkákat hagyományos, analóg-archaikus fotóanyagokkal valósítottam meg. A képek ezáltal megszabadulnak a digitális környezetre jellemző „pixelridegségtől”, és egy új egyedi tartalommal, sajátos megjelenéssel gazdagodnak. A munkák hagyományos anyagokkal való megvalósítása azok dokumentum jellegét erősíti, bár ez a dokumentum jelleg napjainkban – a fotográfia igencsak manipulálható korában¹ – erősen megkérdőjelezhető. A dokumentarizmus műfajától eltérően ezek a manipulált „áldokumentumok” egy sajátos auto-

---

¹ A fotografiai kép manipulálása már a kezdetektől lehetséges. A digitális képfeldolgozó eszközök megjelenése viszont egy tökéletesebb, gyorsabb és hihetőbb kivitelezést tesz lehetővé.

nóm művészi hozzáállást, a társadalmi kérdésekre és problémákra való reflektálást feltételeznek az alkotók részéről. A mestermunkához kapcsolódóan – az alkotói indíttatás összehasonlítására – tárgyalom azoknak a számomra fontos hazai és külföldi alkotóknak a munkáit, a társadalmi kérdésekre érzékenyen reagálva munkásságukban kimerítik az áldokumentum fogalmát.